

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วม
ของประชาชนในชุมชนเขตบางเขน

จัดทำโดย นางกนกพร เจริญยิ่ง

ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ

สังกัด สำนักงานเขตบางเขน

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๒
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

๒. หลักการและเหตุผล

ธนาคารโลก หรือ เวิลด์ แบงก์ กล่าวว่าโลกกำลังเข้าสู่ภาวะ “วิกฤติขยะ” เนื่องจากชาวโลกพากันผลิตขยะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นการเพิ่มทางการเงินและสิ่งแวดล้อมครั้งใหญ่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเมือง กล่าวว่าปริมาณขยะที่กองเป็นภูเขาเลากาจากฝีมือคนเมือง เป็นต้นเหตุให้เกิดภาวะโลกร้อนและค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบรรดาประเทศประเทศที่ยากจนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในแอฟริกา ธนาคารโลกประเมินในรายงานเรื่องภัยเงียบที่กำลังขยายตัวขึ้นทุกวันว่า คนในเขตเมืองจะผลิตขยะมากถึงปีละ ๒,๒๐๐ ล้านตันภายในปี ๒๕๖๘ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๗๐ จากระดับปัจจุบัน ซึ่งอยู่ที่ ๑,๓๐๐ ล้านตัน ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการหรือกำจัดขยะสูงถึง ๓๗๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ ๑๑.๖๒ ล้านล้านบาทต่อปี เพิ่มขึ้นจาก๒๐๕,๐๐๐ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ ๖.๓๕ ล้านล้านบาท ธนาคารโลกเรียกร้องให้มีการปรับปรุงวิธีการจัดการขยะ และนำขยะมาหมุนเวียนใช้ใหม่เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลำพังการโยนขยะทิ้งเพียงอย่างเดียวไม่ใช่วิธีที่ใช้ได้อีก เพราะขยะประกอบด้วยวัสดุหลากหลายอย่างและก่อให้เกิดมลพิษอย่างเห็นได้ชัดเจน ควรมีแผนการในการจัดการขยะที่ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมทุกคน ร่วมกันดำเนินโครงการลดใช้ ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุดก่อนทิ้ง จีน ซึ่งแซงหน้าสหรัฐ เป็นประเทศผู้ผลิตขยะใหญ่ที่สุดของโลกในปี ๒๕๔๗ เพียงประเทศเดียวผลิตขยะได้มากถึงร้อยละ ๗๐ ของปริมาณขยะทั้งหมดในภูมิภาคเอเชียตะวันออก – แปซิฟิก ทั้งนี้ จีน เอเชียตะวันออกอีกหลายประเทศ และบางส่วนของยุโรปตะวันออก และตะวันออกกลางเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการเจริญเติบโตของการผลิตขยะมูลฝอยชุมชน (municipal solid waste) เร็วที่สุดในโลกโดยมูลฝอยชุมชนเป็นขยะที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตประจำวันของชุมชนซึ่งมีที่มาจากแหล่งต่างๆ คือ ที่พักอาศัย สถานประกอบการ สถาบัน การก่อสร้าง เป็นต้น (<http://www.dailynew.co.th>)

ประเทศไทยก็มีปัญหาเรื่องขยะเช่นเดียวกันและมีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในปี ๒๕๕๖ กรมควบคุมมลพิษสำรวจปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๗,๗๘๒ แห่งพบว่าประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยรวม ๒๖.๗๗ ล้านตัน โดยขยะมูลฝอย ร้อยละ ๔๖ มาจากองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ร้อยละ ๓๘ มาจากเทศบาล และร้อยละ ๑๖ มาจากกรุงเทพมหานคร และมีแนวโน้มว่าปริมาณขยะจะเพิ่มขึ้นเรื่อย รัฐต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดการขยะเหล่านี้และไม่สามารถกำจัดได้หมดทำให้มีขยะตกค้างอยู่ทั่วไปจากปัญหาด้านการจัดการดังกล่าวทางกรมควบคุมมลพิษต้องการผลักดันให้ “การจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ” ด้วยกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์หลัก คือ การเสริมสร้างสังคมไร้เซเคิล การจัดระบบเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การรวมกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(Cluster) การแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน(Waste to Energy) การวิจัยพัฒนา เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และการให้เอกชนมีส่วนร่วมดำเนินการรูปแบบPublic Private Partnerships(PPPs)

กรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงต่อการแก้ไขปัญหาพัฒนาเมืองให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีบริการในระดับต่างๆที่เหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน จึงได้กำหนดแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๗๕) ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนามหานครความปลอดภัย ด้านมหานครที่ปลอดภัย มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบาย ๖ ด้าน ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครด้านสิ่งแวดล้อม ให้เพิ่มระบบจัดการขยะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่จัดเก็บ ขนถ่าย จนเปลี่ยนขยะให้เป็นพลังงานไฟฟ้าด้วยเทคโนโลยี ที่ทันสมัยและสะอาด ปัจจุบันกรุงเทพมหานครเจอวิกฤติปัญหาขยะที่อัตราการเกิดขยะยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านการจัดเก็บ การจัดหาสถานที่ และวิธีกำจัดทำลาย อีกทั้งกรุงเทพมหานครยังคงประสบปัญหา

การลงมือปฏิบัติบริหารจัดการขยะอย่างบูรณาการ การจัดการกับปัญหาขยะอย่างยั่งยืนนั้นควรตั้งเป้าหมายที่จะลดปริมาณขยะ มากกว่าเน้นการจัดการขยะที่ปลายทาง เพราะหากไม่มีการลดปริมาณขยะที่ต้นทางแล้วจะมีหลุมฝังกลบ หรือเตาเผาขยะจำนวนมากเท่าใดก็คงไม่เพียงพอในการจัดการ

สำนักงานเขตบางเขนในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงได้ดำเนินการหาทางออกและแก้ไข ปัญหาในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพราะ “ขยะ” เป็นปัญหาของทุกคนและทุกคนสร้างขยะ ผู้จัดทำรายงานได้พิจารณาเห็นว่าปัญหาเรื่อง “ขยะ” สามารถแก้ไขได้หากมีการรณรงค์อย่างจริงจัง และควรปลูกฝังนิสัยให้กับประชาชนด้วยวิธีต่างๆไม่ว่าจะเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนการรณรงค์ลดปริมาณขยะมูลฝอย ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยทุกคนจึงควรมีส่วนร่วมด้วยช่วยกัน นำมาสู่แนวทางแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนเขตบางเขน ด้วยแนวคิด “ซีโร่ เวสต์” (Zero Waste) คือ แนวทางการกำจัดปัญหาตั้งแต่ต้นตอ จึงได้กำหนด “แนวทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตบางเขน” ขึ้น

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้นำชุมชนเขตบางเขนมีวิธีการ ขั้นตอนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน

๒. เพื่อให้ชุมชน สะอาด ปลอดภัย มีการจัดการขยะอย่างถูกวิธี

๓. เพื่อให้ผู้นำชุมชนได้นำวิธีการไปปรับใช้ในการลดปริมาณขยะในชุมชน

๔. เพื่อให้ชุมชนได้พัฒนาสามารถเป็นแบบอย่างในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนของ

กรุงเทพมหานคร

๔. เป้าหมาย

จัดสร้างแนวทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตบางเขน

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

๑. ผู้จัดทำได้นำหลัก แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero waste management) ยึดหลักการที่ว่า “ขยะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้” มีเป้าประสงค์คือ “การทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและกำจัดที่เหลือ(residue)ด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ” โดยใช้แนวทางการกำจัดปัญหาขยะตั้งแต่ต้นตอ และปัญหาเรื่องขยะสามารถแก้ไขได้หากมีการรณรงค์อย่างจริงจังและควรปลูกฝังให้กับประชาชน ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ก็ควรให้ความร่วมมือ หากประสบความสำเร็จในการคัดแยกขยะ ขยะที่เหลืออยู่ทั้งหมดจะเหลือจำนวนเพียงส่วนที่ส่งเข้าโรงงานปุ๋ยหมัก และหลงเหลือบ้างอีกบางส่วนเท่านั้นที่ต้องนำไปกำจัดทิ้งตามกระบวนการ”

๒. หลักการและกระบวนการทำงานด้านพัฒนาชุมชน มีแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินการดังนี้

๒.๑ การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อให้เข้าใจบริบทของชุมชน และนำไปสู่การพัฒนาคน ทั้งในด้านความรู้ จิตสำนึกต่อสังคม และข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนสามารถเข้าใจแนวคิดของคนในชุมชน และสามารถหาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนได้อย่างแท้จริง

๒.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ว่ามีส่วนร่วม ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล และร่วมแก้ไข เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๒.๓ ความคิดริเริ่มของประชาชน เป็นส่วนในการทำงานหรือการแก้ไขปัญหาให้เกิดความยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับ ต้องยึดหลักที่ว่า ความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชนในชุมชนบนพื้นฐานประชาธิปไตย นักพัฒนาสังคมต้องหาโอกาสในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เสริมข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนเกิดความคิดและสามารถแสดงความคิดเห็นออกมาเพื่อเกิดประโยชน์ในเรื่องการลดปริมาณขยะมูลฝอยของชุมชน

๒.๔ ความต้องการของชุมชน นักพัฒนาสังคมต้องให้ผู้นำชุมชน และประชาชนคิด และตัดสินใจ บนพื้นฐานความต้องการของชุมชนเอง เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่า ปัญหาเป็นของประชาชนและต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาและดูแลรักษาต่อไป

๒.๕ การช่วยเหลือตนเอง เป็นแนวในการพัฒนาให้ประชาชนพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยสร้างพลังชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน ส่วนนักพัฒนาสังคมหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนในส่วนที่เกินความสามารถของชุมชน

สรุปได้ว่า การนำเอากระบวนการพัฒนาชุมชน และหลักการมีส่วนร่วมโดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมาช่วย จึงเป็นการสะท้อนปัญหา ความต้องการของประชาชน ความต้องการของประชาชนในชุมชนจากล่างขึ้นสู่บนอย่างแท้จริง โดยการศึกษาข้อมูลความเป็นจริงของปัญหาคืออะไร โอกาสที่จะได้รับคืออะไร และศักยภาพมีด้านใดบ้าง แล้วจึงช่วยกันทำ โดยทั่วไปแล้วก็ศึกษาเรียนรู้จากสิ่งที่ทำ ประชาชนในชุมชนต้องร่วมกันทำ ร่วมกันดู หากมีข้อขัดข้องอย่างไรก็สามารถช่วยกันคิด ร่วมกันทำงานเกิด ความเข้าใจ สามารถขับเคลื่อนปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งทำให้มีเวลาพูดคุยกันมากขึ้น การเรียนรู้ของชุมชนมีมากขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน หากเป็นเช่นนี้จะมีแนวโน้มในทางที่ยั่งยืน ซึ่งการยั่งยืน คือการพัฒนาไปแล้วเกิดผลที่ดีที่สุด โดยไม่สะดุดลง กลางคันตลอดจนมีส่วนสำคัญที่ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ดังนี้

๑. ชุมชนเกิดการเรียนรู้ตัวเอง แทนที่ประชาชนจะทำตามหน่วยงานภาครัฐอย่างเดียวแต่เริ่มคิด เริ่มจัดการข้อมูลและดูปัญหา ดูแนวทางการพัฒนา นำสู่การเริ่มจัดการทุกอย่างตามความสามารถของตนเอง

๒. ชุมชนมีข้อมูล รับรู้ข้อมูล รู้ว่าทำเรื่องนี้ทำไปทำไม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างไร มีการเชื่อมโยงรวมตัวกันระหว่างชุมชน เกิดการทำงานเป็นเครือข่ายร่วมกัน หรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทำงานที่แตกต่างกันได้อย่างลงตัว

๓. ชุมชนได้เรียนรู้กระบวนการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้กันเองและรู้จักกันเองมากขึ้น ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี มีความเอื้ออาทรต่อกัน รวมทั้งระหว่างประชาชนในชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐมีความเข้าใจกันมากขึ้น

๔. ชุมชนเกิดการปลูกฝังทัศนคติ ตลอดจนค่านิยมที่ดีให้กับลูกหลานและสามารถถ่ายทอดสืบต่อไปได้

๕. ชุมชนสามารถแสวงหาภาคีแนวร่วมในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองโดยเฉพาะภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ต่างๆได้อย่างประสานผลประโยชน์ร่วมกัน

๓. ผู้จัดทำรายงานได้ใช้ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค/ภัยคุกคาม โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภายนอก ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนเขตบางเขน ดังนี้

จุดแข็ง(Strength) ๑. ผู้บริหารของสำนักงานเขตบางเขนให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ๒. มีเจ้าหน้าที่เขตที่มีความรู้ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนได้ลงพื้นที่ให้คำแนะนำในการลดปริมาณขยะ ๓. มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ตลอดจนให้ความรู้แก่ประชาชน ๓. ประชาชนในชุมชนเขตบางเขนเริ่มมีความตื่นตัวในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ๔. มีแผนการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนชุมชนให้ชุมชนปลอดขยะ	จุดอ่อน(Weakness) ๑. การประสานงานระหว่างฝ่าย ยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมักมีเวลาว่างในการลงพื้นที่ไม่ตรงกัน ๒. ระยะเวลาที่มีจำกัด ซึ่งการสร้างการมีส่วนร่วมต้องใช้เวลาในการปรึกษาหารือกับตัวแทนชุมชนและคณะทำงานเพื่อร่วมกันวางแผน ๓. ขาดสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยแก่สมาชิกในชุมชน ๔. ขาดการส่งเสริมการทำงานเป็นเครือข่ายการจัดการขยะ ๕. ขาดการพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการ “คิดแยกขยะ”
โอกาส(Opportunity) ๑. ปัญหามลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอยเป็นปัญหาระดับใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อโลก มีตัวอย่างหลายประเทศที่ได้ดำเนินการด้านจัดการขยะแล้วประสบความสำเร็จ ที่สามารถศึกษาแล้วนำมาปรับใช้ในชุมชนได้ ๒. มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนให้ความสำคัญในการลดปริมาณขยะ และการจัดการขยะอย่างถูกวิธี	อุปสรรค/ภัยคุกคาม(Threat) ๑. การบูรณาการระหว่าง ชุมชน ธุรกิจเอกชน สำนักงานเขต และสถาบันการศึกษา อาจดำเนินการได้ยากถ้าแต่ละหน่วยงานยึดติดในบริบทของตนเอง ๒. งบประมาณในการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนมีไม่เพียงพอ ๓. ความแตกต่างของสภาพชุมชนในเขตบางเขน อาจเป็นอุปสรรคในการให้ความร่วมมือในการลดปริมาณขยะมูลฝอย
โอกาส(Opportunity)	อุปสรรค/ภัยคุกคาม(Threat) ๔. ความไม่ตระหนักถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและพิษภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ๕. กรอบกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการที่จำเป็นต่อการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ(มาตรการบังคับ)

ผลการวิเคราะห์ SWOT พบว่า สำนักงานเขตบางเขนมีจุดแข็งและโอกาสในการที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ด้านบุคลากรของสำนักงานเขตบางเขนมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะที่สามารถให้ความรู้ในการลดปริมาณขยะเป็นศูนย์ (Zero Waste) โดยใช้หลัก ๓R

คือ Reduce (ลดการใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ Recycle (การนำไปแปรรูปกลับมาใช้ใหม่) และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม มีความรู้ความสามารถในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ตลอดจนให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน รวมทั้งภาพรวมของกรุงเทพมหานครที่มีนโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่มีประสิทธิภาพ และระบบจัดการขยะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่จัดเก็บ ขนถ่าย จนเปลี่ยนขยะให้เป็นพลังงานไฟฟ้า ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสะอาด และชี้ให้เห็นว่าปัญหามลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอยเป็นปัญหาระดับใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อโลกทำให้เกิดภาวะโลกร้อนจึงต้องให้ความสำคัญในการลดปริมาณขยะมูลฝอย

ด้านจุดอ่อนและอุปสรรคในการลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยมักเกิดจากการประสานงานระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หรือการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้านบุคลากรที่มีหน้าที่ในการให้ความรู้นั้นมีภารกิจมากอาจออกให้ความรู้ไม่ได้ครบและทั่วถึง สำหรับการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติตามหลักการพัฒนาชุมชนนั้นต้องอาศัยเวลาในการทำความเข้าใจตามกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม ดังนั้นจะเร่งรัดหรือดำเนินการอย่างไรบ้างไม่ได้

จากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมข้างต้นแล้ว ผู้จัดทำรายงานเสนอให้นำแนวคิดและทฤษฎีที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินการได้ดังนี้

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๖.๑ กรอบแนวทางการดำเนินงาน

๑. จัดตั้งคณะทำงานและติดตามปัญหาอุปสรรคในการลดปริมาณขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตบางเขนโดยมีหน้าที่ในการดำเนินงานดังนี้

ลำดับที่	หน่วยงาน	ภารกิจ/หน้าที่	ระยะเวลาการดำเนินการ
๑.	สำนักงานเขตบางเขน ๑. ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ	๑. จัดทำคำสั่งคณะทำงานและคณะกรรมการบริหารติดตามประเมินผลในการลดปริมาณขยะมูลฝอย	พ.ค. ๕๘

ลำดับที่	หน่วยงาน	ภารกิจ/หน้าที่	ระยะเวลาการดำเนินการ
๒.	๒. ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ ๓. ฝ่ายสิ่งแวดล้อมฯ ๔. ฝ่ายเทศกิจ สำนักพัฒนาสังคม สำนักสิ่งแวดล้อม องค์กรเอกชน ผู้ประกอบการ/ภาคธุรกิจ ผู้นำชุมชนในเขตบางเขน	ฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ๒. คณะทำงานและคณะกรรมการบริหารติดตามและประเมินผลร่วมกันประชุม วางแผนแนวทางการดำเนินงาน ค้นหาปัญหา และกำกับติดตามผล ๓. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนและรับสมัครผู้นำชุมชนที่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม จำนวน ๑๐ ชุมชน	พ.ค. ๕๘ – พ.ย. ๕๘ (ทุกเดือน) พ.ค. ๕๘

	๔. ดำเนินการศึกษาชุมชนนำร่อง จำนวน ๑๐ ชุมชน จัดกิจกรรมเปิดเวทีชาวบ้านแบบมีส่วนร่วม	พ.ค.- มิ.ย. ๕๘
	๕. สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองเพื่อร่วมกันหาวิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนของตนเอง	ก.ค.- ก.ย. ๕๘
	๖. ติดตามและประเมินผลกิจกรรมตามแผนชุมชนฯ	ก.ค. - ก.ย. ๕๘ (ทุกเดือน)
	๗. ประสานขอความร่วมมือกับงานหน่วยงานเอกชน/บริษัทห้างร้านในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชน	ก.ค.- ก.ย. ๕๘
	๘. สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนโดยส่งเสริมให้มีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการขยะ	ก.ค.- ก.ย. ๕๘
	๙. พัฒนาศักยภาพด้วยการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานและฝึกอบรม	ต.ค. ๕๘
	๑๐. ประเมินความพึงพอใจกิจกรรม	พ.ย. ๕๘
	๑๑. นำแนวทางดังกล่าวใช้กับชุมชนอื่นที่สนใจต่อไป	ธ.ค. ๕๘

๒. มอบหมายภารกิจหรือหน้าที่ในการดำเนินงานของคณะทำงานและติดตามในการลดปริมาณขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตบางเขน

ระยะเวลาดำเนินการ	ภารกิจหลัก/ภารกิจย่อย	ผู้รับผิดชอบ
๑ พ.ค. - ๓๑ พ.ค. ๕๘	๑. จัดทำคำสั่งคณะทำงานและคณะกรรมการบริหารติดตามประเมินผลในการลดปริมาณขยะมูล	- ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ
พ.ค. ๕๘ - พ.ย. ๕๘ ทุกวันพุธสุดท้ายของเดือน	๒. คณะทำงานและคณะกรรมการบริหารติดตามและประเมินผลร่วมกันประชุม วางแผนแนวทางการดำเนินงาน ค้นหาปัญหา และกำกับติดตามผล	- คณะทำงาน
๑ พ.ค. - ๓๑ พ.ค. ๕๘	๓. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้นำชุมชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมโดยใช้วิธีรับสมัคร และคัดเลือกจากชุมชนที่มีความพร้อมและสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม	- ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ - ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ
๑ พ.ค. - ๓๐ มิ.ย. ๕๘	๔. ดำเนินการศึกษาชุมชนนำร่อง จำนวน ๑๐ ชุมชน จัด	- ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ

(อาทิตย์ละ ๒ ชุมชน) วันเสาร์-อาทิตย์	กิจกรรมเปิดเวทีชาวบ้านแบบมีส่วนร่วม ๑) การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนนำร่องจำนวน ๑๐ ชุมชน โดยศึกษาจากข้อมูลที่มีอยู่จากฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ๒) ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจและศึกษาพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนในการจัดการขยะภายในครัวเรือนของตนเอง ๓) ศึกษาบริบททั่วไปของชุมชน และบริบทเฉพาะของชุมชน เช่น ข้อมูล ด้านการภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสถานการณ์ขยะมูลฝอยของชุมชน ๔) ลงพื้นที่ร่วมกับผู้นำชุมชนในการสำรวจข้อมูลรายบ้านโดยใช้การแบบสอบถาม สทนากลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึกในการจัดการขยะภายในครัวเรือนของตนเอง ๕) นำข้อมูลจากข้อ ๔ มาทำการวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพที่มีอยู่หากชุมชนใดยังไม่มีกลไกในการจัดการขยะควรริเริ่มขึ้นใหม่ แต่หากชุมชนใดมีอยู่แล้วให้พิจารณาวิเคราะห์กลไกเดิม แล้วกำหนดกิจกรรมตามศักยภาพให้เหมาะสมกับชุมชนแต่ละชุมชน ๖) ส่งเสริมองค์ความรู้ และทำความเข้าใจในหลักการพัฒนาชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับผู้นำชุมชนที่เข้ามาเป็นทีมงาน	- ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ - ผู้นำชุมชน
ระยะเวลาดำเนินการ	ภารกิจหลัก/ภารกิจย่อย	ผู้รับผิดชอบ
๑ ก.ค. – ๓๐ ก.ย. ๕๘ (อาทิตย์ละ ๒ ชุมชน) วันเสาร์-อาทิตย์	๕. สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองเพื่อร่วมกันหาวิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนของตนเอง ๑) สนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแผนและโครงการโดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนและโครงการ ๒) ช่วยเหลือและสนับสนุนในเรื่องทางวิชาการ เช่น ความรู้ในการคัดแยกขยะ การแปรรูปขยะ เป็นต้น ให้คำปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ๓) ประสานขอความร่วมมือกับงานหน่วยงานเอกชน/บริษัทห้างร้านในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ หรือด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น	- ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ - ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ - ผู้นำชุมชน
๑ ก.ค. – ๓๐ ก.ย. ๕๘ ทุกวันพุธสุดท้ายของ	๖. ติดตามและประเมินผลกิจกรรมตามแผนชุมชนฯ ความก้าวหน้าของการทำงานที่กำลังดำเนินการตามโครงการ เพื่อปรับปรุงและแก้ไข หากปัญหาหรือต้องการ	- คณะทำงาน

เดือน	ความช่วยเหลือจะได้สามารถดำเนินการได้ทันที่	
๑ ก.ค. – ๓๐ ก.ย. ๕๘	๗. ประสานขอความร่วมมือกับงานหน่วยงานเอกชน/บริษัท ห้างร้านในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชน	- ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ - ฝ่ายรักษาความ สะอาดฯ - ผู้นำชุมชน
๑ ก.ค. – ๓๐ ก.ย. ๕๘ (อาทิตย์ละ ๒ ชุมชน) วันเสาร์-อาทิตย์	๘. สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนร่วมกับสมาชิก ในชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง กำหนดกิจกรรม โดยพิจารณาจาก ความเร่งด่วน ความเหมาะสมกับสภาพชุมชน รวมถึงความ สนใจและศักยภาพของกลไกชุมชนหรือผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ	- ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ - ฝ่ายรักษาความ สะอาดฯ - ผู้นำชุมชน
๑ ต.ค. – ๓๐ ต.ค. ๕๘	๙. พัฒนาศักยภาพด้วยการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานและ ฝึกอบรม เพื่อให้ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนได้ออกไปสัมผัสกับ ของจริง เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่ม จากประสบการณ์จริง และนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเอง	- ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ - ฝ่ายรักษาความ สะอาดฯ - ผู้นำชุมชน

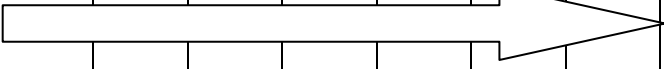

ระยะเวลาดำเนินการ	ภารกิจหลัก/ภารกิจย่อย	ผู้รับผิดชอบ
๑ พ.ย. – ๓๐ พ.ย. ๕๘	๑๐. ติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนใน การดำเนินกิจกรรมการลดปริมาณขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วม ร่วมของประชาชนในชุมชนเขตบางเขน	- คณะทำงาน
๑ ธ.ค. ๕๘ เป็นต้นไป	๑๑. นำแนวทางในการลดปริมาณมูลฝอยแบบมีส่วนร่วม ของประชาชนในชุมชนไปใช้กับชุมชนอื่นๆในพื้นที่ต่อไป	- ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ - ฝ่ายรักษาความ สะอาดฯ

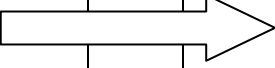
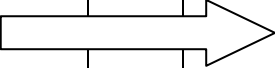
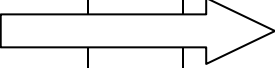
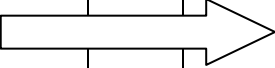

๖.๒ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑. สำนักงานเขตบางเขน ประกอบด้วย ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ฝ่ายรักษาความ
สะอาดและสวนสาธารณะ ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ฝ่ายเทศกิจ
๒. สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร
๓. สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร
๔. หน่วยงานภายนอก เช่น บริษัท ห้างร้าน องค์กรเอกชนผู้ประกอบการ/ภาคธุรกิจ
๕. ผู้นำชุมชนในเขตบางเขน

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

แผนปฏิบัติงานในการลดปริมาณขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขต
บางเขนระหว่างเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘ – ธันวาคม ๒๕๕๘

ขั้นตอนการดำเนินงาน	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	หมายเหตุ
๑. จัดทำคำสั่งคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหารติดตามประเมินผลในการลดปริมาณขยะมูล									วัน เวลา อาจเปลี่ยนแปลง
๒. คณะทำงานและคณะกรรมการบริหารติดตามและประเมินผลร่วมกันประชุมวางแผนแนวทางการดำเนินงานค้นหาปัญหา และกำกับติดตามผล									ได้ตามความเหมาะสม
๓. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม									

ขั้นตอนการดำเนินงาน	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	หมายเหตุ
๔. ดำเนินการศึกษาชุมชนนำร่องจำนวน ๑๐ ชุมชนจัดกิจกรรมเปิดเวทีชาวบ้านแบบมีส่วนร่วม									
๕. สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองเพื่อร่วมกันหาวิธีการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนของตนเอง									
๖. ติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนชุมชนฯ									
๗. ประสานขอความร่วมมือกับงานหน่วยงานเอกชน/บริษัทห้างร้านในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชน									
๘. สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ในชุมชน									
๙. พัฒนาศักยภาพด้วยการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานและฝึกอบรม									

๓. สำนักงานเขตต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินด้านการจัดการขยะมูลฝอยอย่างจริงจัง การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนการรณรงค์ลดปริมาณขยะมูลฝอย “ขยะ” เป็นปัญหาของทุกคนเพราะทุกคนสร้างขยะในการลดปริมาณขยะมูลฝอยทุกคนจึงควรมีส่วนร่วมด้วยช่วยกัน

๔. สำนักงานเขตต้องควบคุมและกำกับดูแลการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดจากโรงงานต่างๆ ในบริเวณชุมชนเพราะเป็นแหล่งสร้างขยะอีกแหล่งหนึ่งที่เกิดนอกเหนือจากขยะจากครัวเรือนที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม